

ՎԱՋԳԵՆ Ա ՊԱԼՃՅԱՆԸ ԵՎ ՌՈՒՄԻՆԻԱՅԻ «ՀԵՐԿ» ԱՄՍԱԳԻՐԸ (1937-1938 ԹԹ.)

ԼԻԼԻԹ ՊՈՂՈՍՅԱՆ

Երանաշնորհ Վազգեն Ա հայրապետը՝ հայ ժողովրդի մեծագույն հովվապետների՝ Գրիգոր Լուսավորչի և Ներսես Մեծի, Սահակ Պարթևի ու Ներսես Աշտարակեցու, Խրիմյան Հայրիկի և այլոց գահը ժառանգած արժանավոր հայորդին՝ 130-րդը հոգելույսներից, շուրջ 40-ամյա գահակալության ընթացքում (1955-1994) խիզախորեն ընդունեց «անհավատ ու աստվածամերժ ժամանակների» նետած նենգ մարտահրավերները, իր ժողովրդին գործազուրկ հոր նման վերստին առաջնորդեց դեպի ճշմարիտ հավատ, դեպի լույս եզերքներ ու միասնություն և խորապես նպաստեց հայության առջև ծառացած բախտորոշ ծրագրերի իրականացմանը:

Ուսուցչական, հասարակական և եկեղեցավարչական բեղմնավոր գործունեությունից բացի՝ Վեհափառ հայրապետն ունեցել է նաև գրական շնորհալի աշխատանք: Նա 1937 թվականին գրական ասպարեզ է իջել որպես հրապարակագիր՝ բովանդակալից հոդվածներ ու ակնարկներ գրելով ռումինահայ կյանքի և հայ մշակույթի մասին: Ուշագրավ է, որ գրական առաջին իսկ քայլերից Վազգեն Ա-ն, ինչպես բոլոր դեպքերում, այս անգամ ևս հանդես է բերել ինքնուրույն մտածողություն ու անափ հայրենասիրություն:

Նա 1937 թվականի հունիսին ռումինահայ համալսարանական հայրենասեր մի քանի ընկերների հետ հրատարակում է «Հերկ» ամսագիրը՝ բաղկացած 16 մեծադիր էջերից: Հիշյալ պարբերականի վարիչն էր Ժ. Գարագաշյանը, խմբագիրը՝ Կ. Պալճյանը (հետագայում՝ Վազգեն Ա Ամենայն Հայոց կաթողիկոս), իսկ աշխատակիցները՝ պրոֆ. Գ. Ավագյանը, Ա. Ազտերյանը, Արամազդը, Հ. Թումաճանյանը, Ա. Կլորիկյանը, Հ. Փիրանյանը և Բ. Օտապաշյանը: Ամսագիրն ուներ մշտական մի շարք էջեր՝ «Տոտեսական», «Էջ մը պատմութենէ», «Ի՞նչ կը նշանակէ», «Գիտական», «Այսօրուան երիտասարդութիւնը», «Նշմարներ», իսկ ավելի ուշ՝ «Մեր հարցումին կպատասխանեն», որտեղ պարբերաբար հետաքրքիր հոդվածներ, ուսումնասիրություններ և հայտարարություններ էին ներկայացնում աշխատակիցները:

«Տոտեսական» բաժնում ներկայացվում են վերլուծական այնպիսի հոդվածներ, ինչպիսիք են, օրինակ, «Պատերազմներու տնտեսական պատճառ-

ները» (հեղ.՝ Հ. Թումանյան)¹, «Անգլիտալական մրցակցությունը» (հեղ.՝ Հ. Փիրանյան)², «Ռուզվելթի տնտեսական օրէնսդրությունը» (հեղ.՝ Հ. Թումանյան)³... «Էջ մը պատմութենէն» բաժնում տեղադրվում են «Ինչպէս խաբուեցան արաբները»⁴, «Պատմութեան ուսուցումը Խ. Միութեան մէջ» (հեղ.՝ Ա. Օպերման)⁵ և այլ ուսումնասիրություններ: Հիշարժան են հատկապես «Ի՞նչ կը նշանակէ» մշտական էջում զետեղված՝ Կարապետ Պալճյանի հեղինակային հետևյալ հոդվածները՝ «DI’ALECTIQUE»⁶, «A PRIORI»⁷, «Bourgeois»⁸, «Ոգի»⁹, «SYNTHESE»¹⁰, «IDEALIZME»¹¹, «Ընկերային»¹²: «Գիտական» կոչվող բաժնում զետեղված հոդվածներից են Մ. Օտապաշյանի «Հին եւ նոր տեսություններ նիւթի կազմութեան մասին»¹³, «Նիւթի կազմութեան արդի ըմբռնողությունը»¹⁴ և Կ. Պալճյանի «Մենտեի Օրէնքները»¹⁵, «Բնագոյ եւ գիտակցութիւն»¹⁶ ուսումնասիրությունները: «Այսօրուան երիտասարդությունը» էջում տեղ են գտել ժամանակի տարբեր ազգերի՝ իտալացի, գերմանացի, թուրք, ռուս, հնդկ, Բալկանյան երկրների, նաև հայ երիտասարդների կյանքին, նրանց հետաքրքրություններին ու ազգային արժեքներին նվիրված ակնարկ-դիտարկումները¹⁷: Ինչ վերաբերում է «Նշմարներ» բաժնին, ապա այնտեղ հիմնականում զետեղվում են հայ գաղթօջախի ներքին կյանքին նվիրված ժամանակի կարևոր հայտարարություններն ու ծանուցումները:

¹ Տե՛ս «Շերկ», ամսագիր, Պուքրեշ, 1937, թիվ 1, հունիս, էջ 8-9:

² Տե՛ս «Շերկ», Պուքրեշ, 1937, թիվ 2, հուլիս, էջ 4-5:

³ Տե՛ս «Շերկ», Պուքրեշ, 1937, թիվ 3-4, օգոստոս-սեպտեմբեր, էջ 6-8:

⁴ Տե՛ս «Շերկ», Պուքրեշ, 1937, թիվ 1, հունիս, էջ 10:

⁵ Տե՛ս «Շերկ», Պուքրեշ, 1937, թիվ 7, դեկտեմբեր, էջ 12-13:

⁶ Տե՛ս «Շերկ», Պուքրեշ, 1937, թիվ 1, հունիս, էջ 12-13:

⁷ Տե՛ս «Շերկ», Պուքրեշ, 1937, թիվ 2, հուլիս, էջ 13:

⁸ Տե՛ս «Շերկ», Պուքրեշ, 1937, թիվ 3-4, օգոստոս-սեպտեմբեր, էջ 12-16:

⁹ Տե՛ս «Շերկ», Պուքրեշ, 1937, թիվ 5, հոկտեմբեր, էջ 10-12, թիվ 6, նոյեմբեր, էջ 12:

¹⁰ Տե՛ս «Շերկ», Պուքրեշ, 1937, թիվ 7, դեկտեմբեր, էջ 11:

¹¹ Տե՛ս «Շերկ», Պուքրեշ, 1938, թիվ 8, հունվար, էջ 13-14:

¹² Տե՛ս «Շերկ», Պուքրեշ, 1938, թիվ 11, ապրիլ, էջ 12-13:

¹³ Տե՛ս «Շերկ», Պուքրեշ, 1937, թիվ 1, հունիս, էջ 14-15:

¹⁴ Տե՛ս «Շերկ», Պուքրեշ, 1937, թիվ 2, հուլիս, էջ 14-15:

¹⁵ Տե՛ս «Շերկ», Պուքրեշ, 1937, թիվ 7, դեկտեմբեր, էջ 14:

¹⁶ Տե՛ս «Շերկ», Պուքրեշ, 1938, թիվ 9, փետրվար, էջ 13-14:

¹⁷ Տե՛ս «Շերկ», 1937, թիվ 5, հոկտեմբեր, Պուքրեշ, էջ 12-14, թիվ 6, նոյեմբեր, էջ 13-15, թիվ 7, դեկտեմբեր, էջ 7-10:

«Հերկ» ամսագրի՝ 1938 թվականի հունվար ամսվա 8-րդ համարում ստեղծվում է նոր էջ, որտեղ այսուհետ պիտի դրվեին աշխարհի տարբեր երկրներում ապրող մտավորական հայերի կարծիքները հայ երիտասարդների, նրանց անելիքների և այդ համապատկերում ամսագրի կոչման ու կատարած դերի մասին: «Հերկ»-ի խմբագրությունը,- գրում է պարբերականը,- մեր ազգային կեանքի զանազան դասերու եւ հոսանքներու պատկանող անձերու ուղղած է երեք հարցումներ ներկայ հայ երիտասարդութեան վերաբերեալ, որոնց ստացուած պատասխանները հաճոյքով պիտի հրատարակենք ժամանակագրական կարգով յաջորդաբար ու բոլոր պատասխանները ստանալէ վերջ պիտի անդադառնանք յայտնուած կարծիքներուն»¹⁸:

Այսպես, «Հերկ»-ում սկսում են տեղադրվել նաև Սփյուռքում ապրող հայ մտավորականների և հայագի նշանավոր գործիչների կարծիք-հոդվածները Ալեքսանդրիայից (Օ. Ռ. Պէրպլեռեան)¹⁹, Բարիզից (Լ. Կ. Կերտան)²⁰, Սոֆիայից (Գ. Նժդեհ)²¹, Փարիզից (Ս. Վրացյան)²², Բուխարեստից (Ս. Արարատեան)²³, Վենետիկից (Հայր Սահակ Կոզեան, Մխիթարյան միաբանություն)²⁴:

Լ. Կերտանը²⁵ «Հերկ»-ի մասին գրում է, որ նրանք արդեն իսկ սահմանել են իրենց ծրագիրը. «Ձեր ընելիքը, Ձեր կատարելիք դերը, սահմանել էք ինքնին: Մտածել, սորվիլ, գործել,- ինչպէս կը գրէք: Ասիկա արդէն ամբողջ ծրագիր մըն է»²⁶: Միայն նա խմբագրությանը զգուշացնում է, որ ներկայի և ապագայի հարցերով զբաղված լինելու պարագայում էլ չմոռանան երբեմն-երբեմն ուսումնասիրել իրենց անցյալը և չմոռանան նրա մասին,

¹⁸ «Հերկ», Պուրբեշ, 1938, թիվ 8, հունվար, էջ 9:

¹⁹ Մանրամասն տե՛ս նույն տեղում, թիվ 8, հունվար, էջ 9:

²⁰ Մանրամասն տե՛ս «Հերկ», Պուրբեշ, 1938, թիվ 9, փետրվար, էջ 5:

²¹ Մանրամասն տե՛ս նույն տեղում, էջ 5-6:

²² Մանրամասն տե՛ս նույն տեղում, էջ 6-7:

²³ Մանրամասն տե՛ս «Հերկ», Պուրբեշ, 1938, թիվ 11, ապրիլ, էջ 9-12:

²⁴ Մանրամասն տե՛ս «Հերկ», թիվ 12, մայիս, Պուրբեշ, 1938, էջ 5-7:

²⁵ Լևոն Կերտան (Կյումրուշկերտանյան, 1886-1950) հայ ֆրանսիագիր գրող: Հայտնի է իր «Կշեռքի սխալ ծանրությունը», «Բերտրան Բերնոյի պատրանքները», «Տիգրան Երկաթ», «Բոլորին ճանաչում եմ» և «Մինարեթներից դեպի երկնասլացներ» վեպերով: Նա նաև անգլերենից ֆրանսերեն է թարգմանել գեղարվեստական երկեր, որոնք տպագրվել են ֆրանսիական մամուլում: Եղել է Հայկական բարեգործական միության անդամներից:

²⁶ Լ.Կ. Կերտան, «Հերկ» ամսաթերթի խմբագրութեան», «Հերկ», 1938, թիվ 9, փետրվար, էջ 6:

որովհետև փոքր ազգերի ուժն իրենց փորձառությունն է: Իսկ Գ. Նժդեհը²⁷ «Հերկ»-ը համարում էր հայ երիտասարդ սերնդի մի օրգան և ավելացնում, որ այն պիտի նպաստի սեփական ազգային գաղափարախոսության մշակման գործին: «Հերկ»-ը իբրև երիտասարդ սերունդի օրգան՝ պիտի աշխատէ նախ հոգեբանօրեն նուաճել երիտասարդ Հայը, հայութիւնը իր ցեղի համար,- պնդում է նա.- պէտք է նախ օտար խաթարիչ ազդեցութիւններէն ազատագրել ու կազմակերպել Հայ Մտածողութիւնը, այլապէս Հայութիւնը կը մնա պառակտուած ու ցրուած հոգեբանօրէն, կը մնայ տկար՝ միշտ պատրաստի որս իր երկու թշնամիների - Հայաստանում իր հարևանների՝ Հայաստանից դուրս օտարացման վտանգի համար: Պատմութիւնը աճապարում է – չդանդաղի՝նք»²⁸:

Ս. Վրացյանի²⁹ ամսագրի նամակի պատասխանում, թե ինչը պիտի դառնա «Հերկ»-ի գործառույթը հայ երիտասարդության աշխատանքում հանուն մեր ազգի, մատնանշվում է, որ ամսաթերթը պիտի ջանա պատրաստել ազգային դեմք, հանրային նկարագիր ու դավանանք և ողնաշար ունեցող երիտասարդ գործիչներ³⁰: Ս. Արարատյանն³¹ էլ յուրահատուկ ոգևորությամբ է ներկայացնում իր կարծիքը «Հերկ»-ի դերի վերաբերյալ. նա գտնում է, որ ամսագիրը պիտի օգնի հայ երիտասարդներին՝ տալով սեղմ, ամփոփ, խնամքով գրված հոդվածներ, որպեսզի դյուրացնի հայ նոր սերնդի կրթության

²⁷ Գարեգին Նժդեհ, իսկական անունը՝ Գարեգին Եղիշեի Տեր-Հարությունյան (1886-1955), հայ պետական, ռազմական գործիչ, քաղաքագետ-իմաստասեր, դաշնակցական գործիչ:

²⁸ **Նժդեհ Գ.**, «Հերկ»-ի Յարգոյ խմբագրութեան», «Հերկ», 1938, թիվ 9, փետրվար, էջ 6:

²⁹ Սիմոն Վրացյան (1882-1969) - հայ քաղաքական գործիչ, դաշնակցական ղեկավար: Եղել է Հայաստանի Առաջին հանրապետության գյուղատնտեսության և աշխատանքի նախարար և չորրորդ վարչապետը:

³⁰ **Տե՛ս Վրացյան Ս.**, «Հերկ»-ի յարգելի խմբագրութեան», «Հերկ», 1938, թիվ 9, փետրվար, էջ 7:

³¹ Արարատյան Սարգիս Շահնազարի (1886-1943), մասնագիտությամբ եղել է քիմիկոս, հասարակական, պետական, ազգային-քաղաքական գործիչ, ՀՀԴ անդամ: Ապրել է Բաքվում, մասնակցել է հայկական ազգային կյանքին: 1918 թ. ընտրվել է Բաքվի ազգային խորհրդի անդամ, այնուհետև գործուղվել Պարսկաստան՝ անգլիացիների հետ բանակցելու Բաքվի ճակատագրի վերաբերյալ: 1919-1920թթ. ընտրվել է ՀՀԴ կուսակցության քյուրդի անդամ: 1919-1920թթ.՝ Հայաստանի Առաջին հանրապետության Խորհրդարանի պատգամավոր, 1919.08-1920.05 եղել է ՀՀ ֆինանսների ու պարենավորման նախարար, 1920.05-1920. 12՝ ՀՀ խնամատարության և վերաշինության նախարար: 1921-ից տեղափոխվել է բնակվելու Ռումինիայում՝ Բուխարեստում:

ու դաստիարակության գործը: Հոգվածագիրը կարծում է, որ ամսագիրը պիտի լավին՝ լավ ու վատին՝ վատ ասելու կամեցողություն ունենա, այլապես այն կկորցնի իր գոյության իրավունքը: Իսկ դա իրագործելու համար Ս. Արարատյանը գրում է. «Ամէնէն առաջ «Հերկ»ը պիտի կրկնապատկէ-եռապատկէ իր ծաւալը կամ վերածուի շաբաթաթերթ-երկշաբաթաթերթի: Այս պարագան հնարատրութիւն կը տայ Ձեզ ընդարձակելու Ձեր հորիզոնը, դուրս գալու Ռումինահայ շրջագծէն, եղբայրական կապ հաստատելու Սփիւռքի մէջ արդէն գոյութիւն ունեցող երիտասարդական այլ և այլ կազմակերպութիւնների հետ, հանդիպումներ ու համագումարներ կազմակերպել՝ նման երբեմնի ուսանողական համագումարներին և փոխադարձ ծանօթութիւնների միջոցով յաջողութեամբ ծառայել այն կոչումին, որն ունի արդի հայ երիտասարդութիւնը»³²: Իհարկէ, Ս. Արարատյանի բարի ցանկությունը՝ «Հերկ»-ը տեսնելու շաբաթաթերթի կամ երկշաբաթաթերթի կարգավիճակում, ավելին կտար Ռումինիայում ապրող հայ հասարակության ազգային ոգուն ու գաղափարախոսությանը, սակայն նյութական միջոցների սղությունը թույլ չտվեց անգամ հետագայում ընդլայնելու «Հերկ»-ի ծավալներն ու ապա նաև գոյությունը:

Ինչպես նշվեց, Լևոն-Կարապետ Պալճյանն ինքն էր խմբագրում «Հերկ»-ը՝ այնտեղ տպագրելով խմբագրականներ ու հոդվածներ հայ մշակույթի, հայոց պատմության, հայ ոգու, մտքի, Սուրբ Էջմիածնի, հայ երիտասարդության, Սփիւռքի մասին՝ շահեկան և իմաստալից խորհրդածություններով: Ամսագիրը նպատակ է հետապնդել հայ կյանքն ու միտքը հարստացնել նոր ու թարմ մտածումներով, ազնիվ զգացումներով ու հայրենասիրական ոգով: «Հերկ»-ի շուրջ բոլորված երիտասարդները պաշտպանում էին «մտքի թագավորության» ազատությունն ու անկախությունը. «Հերկի» շուրջ հաւաքուած խումբ մը երիտասարդներ, իրենց համեստ ուժերով, կ'ուզեն մտածել ու ապրիլ նոր ժամանակներու մտածումներով ու խնդիրներով և նաև հայ ժողովուրդի ներկայի և ապագայի հետ կապուած հարցերով»³³: Հայ հայրենիքի, հայ ժողովրդի, Հայաստանյայց եկեղեցու, հայ մշակույթի, հայ ոգու, հայ սրբությունների պաշտպանության համար էր, որ նրանք ճանապարհ էին ընկել: Փիլիսոփայության և քաղաքականության բնագավառներում նրանք դեռ տենդագին «որոնման» մեջ էին, բայց կազմակերպվում էին այդ ուղղությամբ և

³² Արարատյան Ս., «Հերկ»ի հարգելի խմբագրության», «Հերկ», 1938, թիվ 11, ապրիլ, էջ 9-12:

³³ «Հերկ», Պուքրեշ, 1937, թիվ 1, հունիս, էջ 1:

աշխատում ու ջանում՝ Սփյուռքի հայ մարդու մտքի ու հոգու «հորիզոնը բանալ, զայն ազատել միայն կուսակցական մտահոգությանց մեջ ապրելու մոլորանքեն»³⁴:

«Հերկ»-ի առաջին իսկ համարի խմբագրականում Կարապետ Պալճյանը ցանկություն է հայտնում «մտածելու»՝ «Մտածել: Ահա ինչ կուզենք սովորի: Սովորի մեր ընթերցողներուն, մանաւանդ մեր երիտասարդ ընթերցողներուն հետ....Եվրոպան դարերէ ի վեր մտածման պաշտամունքի շնորհիւ իր հոգիով կը բարձրանայ դէպի անասելի բարձունքներ: Գիտենք, կար ատեն երբ հայ ժողովուրդն ալ կը դաւանէր այդ պաշտամունքը»³⁵: Կ. Պալճյանը, նշելով ճակատագրի անակնկալների պատճառով մեր հայ մտքի երբեմն վերելքներն ու վայրէջքները, հույս էր հայտնում, որ մեր ազգը կա ու պիտի նորից մարզի իր մտածողությունը:

«Հերկ»-ի խմբագրության կողմից Սփյուռքի հայ ժողովուրդը դիտված է որպես իմացական հոգեղեն մի հավաքականություն, որ պետք է ապրի ազգային-հայրենասիրական գիտակցությամբ:

Կարապետ Պալճյանը «Հերկ»-ում հանդես է գալիս հրապարակագրի իր խոստումնալից տաղանդով, գրական փորձով ու զարգացած ճաշակով: Երիտասարդ խմբագիրը հայոց ազգային-եկեղեցական և մշակութային կյանքի մասին խոսելիս ինքնատիպ ոճով ու ուրույն փիլիսոփայությամբ արծարծում է հայրենիքի սերը, հայ մշակույթի պաշտամունքը, բորբոքում Հայաստանյայց եկեղեցու հուրը, հորդորում բոլորին՝ լինել խոհուն, առաջնորդվել գիտության լույսով, կարգապահության ճանապարհով... Այդ օրերին սփյուռքահայությանը հուզող ազգային-եկեղեցական և մշակութային զանազան հարցեր խորհրդածության լայն նյութ են դառնում երիտասարդ խմբագրի գրչի տակ՝ մարմնավորվելով խոր համոզմունքով ու լավատեսությամբ համակված ազդու հոդվածներով:

«Հերկ»-ը լույս տեսավ 12 համար միայն և փակվեց նյութական միջոցների պակասի պատճառով³⁶: Ամսագրի վերջին համարում՝ «Վարչական» կոչված հատվածում, խմբագրությունը շնորհակալական խոսք է ասում այն բոլոր նվիրատուներին ու բաժանորդներին, ովքեր աջակցել են իրենց՝ մեկ տարի անընդմեջ լույս ընծայելու պարբերականը: Դրա հետ միասին նշմար-

³⁴ «Էջմիածին», 1976, Ը-Թ, էջ 9:

³⁵ «Հերկ», Պուրբեշ, 1937, թիվ 1, հունիս, էջ 1:

³⁶ Տե՛ս «Էջմիածին», 1976, Ը-Թ, էջ 10:

վում է հույսը ամսագրի հետագա ծավալի և աշխատակիցների շրջանակը մեծացնելու մասին. «Հերկը» յառաջիկա շրջանը պիտի սկսի Յուլիս ամիսէն»³⁷: Այս ամենով հանդերձ՝ «Հերկ»-ը մշակութային խրախուսիչ և ուշաբժան երևույթ էր սփյուռքահայ կյանքում, քանի որ ուներ ընթերցողների լայն շրջանակ թե՛ Ռումինիայում և թե՛ հայոց մյուս գաղթօջախներում:

ՎԱԶԳԵՆ Ա ՊԱԼՃՅԱՆԸ ԵՎ ՌՈՒՄԻՆԻԱՅԻ «ՀԵՐԿ» ԱՄՍԱԳԻՐԸ (1937-1938 թթ.)

Լիլիթ ՊՈԴՈՍՅԱՆ

Հոդվածը ներկայացնում է Վազգեն Ա Պալճյանի խմբագրական գործունեությունը Ռումինիայում: Կարապետ Պալճյանը (հետագայում՝ Վազգեն Ա Պալճյան Ամենայն Հայոց Կաթողիկոս) 1937 թվականի հունիսին ռումինահայ համալսարանական հայրենասեր մի քանի ընկերների հետ հրատարակում է «Հերկ» ամսագիրը՝ բաղկացած 16 մեծադիր էջերից: Նա շուտով դառնում է ամսագրի խմբագիրը: Ուսուցչական, հասարակական և եկեղեցավարչական բեղմնավոր գործունեությունից բացի՝ Վեհափառ Հայրապետին վիճակված էր իր ժողովրդի կյանքում հիշվել նաև որպես տաղանդավոր գրող, մտածող և մեծ հայրենասեր:

Քանալի քառեր - ամսագիր, խմբագիր, հոդված, հայրենասիրություն, ազգ, եկեղեցի, երիտասարդություն, գաղթօջախ, հայոց պատմություն:

ВАЗГЕН І ПАЛЧЯН И ЖУРНАЛ “ГЕРК”, издававшийся в В РУМЫНИИ (1937-1938гг.)

ЛИЛИТ ПОГОСЯН

В статье освещается редакторская деятельность Вазгена І Палчяна в Румынии. В июне 1937 г. Карапет Палчян (позднее – католикос Вазген І Палчян) со своими товарищами по университету издает журнал “Герк” (“Пашня”), объем которого составлял 16 страниц большого формата. Редактором этого журнала становится именно он.

³⁷ «Հերկ», 1938, թիվ 12, մայիս, էջ 16:

Католикос Вазген I остался в памяти народной не только как учитель, общественный и духовный деятель, но и как талантливый литератор, мыслитель и патриот.

Ключевые слова – редактор, журнал, статья, патриотизм, нация, церковь, молодежь, общество, армянская история.

VAZGEN I PALCHYAN AND THE MAGAZINE “HERK” IN ROMANIA

LILIT POGHOSYAN

This article considers Catholicos Vazgen I Palchyan's editorial activities in Romania. Karapet Palchyan (later Catholicos Vazgen I Palchyan) with several patriot Armenian friends of the university founded “HERK” meaning ‘arable land’, a 16-paged monthly magazine in June 1937. He was the editor-in-chief as well as the editor-at-large of the magazine.

Catholicos Vazgen I was revered by his people as an outstandingly wise, spiritual, social and religious leader. Having been a talented writer, thinker and a great patriot Catholicos Vazgen I was and remains to be a real inspiration for the Armenians.

Key words – magazine, editor, article, patriotism, nation, church, youth, community of immigrants, Armenian history.